

Saliña

Vier eeuwen eerder...

Isla do Palo Brasil, 1628

‘Weet je wat wij zijn?’ mopperde Pier. ‘Zoutslaven!’ Met zijn schop wierp hij een flink brok zout in de mand voor hem. ‘We varen de hele wereld rond om die Spanjaarden beentje te lichten, en wat laat admiraal Hein ons doen? Zout scheppen!’ Kreunend rechte hij zijn rug en veegde met de mouw van zijn kiel het zweet van zijn voorhoofd.

‘Zeur niet zo, joh,’ zei Corneel. ‘Als de admiraal gelijk heeft, veroveren we binnen tien dagen de Spaanse Zilvervloot. Daarna varen we natuurlijk als de wiede-weerga terug naar de Nederlanden. Zitten we wéér weken op zee en áls we dan aankomen in Amsterdam, vriest het vast dat het kraakt. Nou, dan zou je willen dat je hier op zo’n lekker warm eilandje een beetje zout mocht inladen!’ Met zijn schep kliefde hij een groot brok zout in tweeën en keek zijn scheepsmaat aan. ‘Ik zeg je, als ik straks geld genoeg heb, dan weet ik het wel. Dan ga ik hier ergens wonen.’

‘Dus als we die Zilvervloot hebben veroverd, ga jij hier voor je lol tussen die rare roze vogels zitten?’ Pier schopte naar een drietal flamingo’s op hoge poten die brutaal naar de manden met zout pikten die de mannen al hadden volgeschept.

‘Ja, heerlijk toch?’ Corneel leunde op zijn schop en keek uit over de groenblauwe zee. ‘Ik koop een stuk land hier in de West. En dan ga ik in de zouthandel. Al die kapiteins scheppen hier maar gratis zout. Dat is dan meteen afgelopen. Betalen voor je zout! Aan mij!’

‘Ik vind het een dom idee,’ zei Pier. Hij keek naar de blaren op zijn handen. ‘Dat betekent namelijk dat jij de rest van je leven zout staat te scheppen, vriend. Nou, van mij mag je!’

‘Natuurlijk niet!’ Corneel schudde zijn hoofd over zoveel domheid. ‘Dat ga ik toch niet zelf doen als ik rijk ben? Wat dacht jij, daar neem ik échte zoutslaven voor. Mannen die niet mekkeren, zoals jij, maar gewoon doorwerken.’ Met een brede grijns op zijn gezicht wierp hij met zijn schop wat zout naar Pier. Die sprong lenig opzij en wees op zijn voorhoofd.

‘De zon is in je bol geslagen, man,’ mopperde hij. ‘En trouwens, die bergen goud en zilver die de admiraal ons heeft beloofd, zijn weg zodra we in Amsterdam aankomen, hoor! Reken maar dat hij alles moet inleveren bij de West-Indische Compagnie en de beloning die wij matrozen krijgen, nou, die verdwijnt op de kade zo in het handje van je vrouw.’

Geschrokken staaarde Corneel Pier aan. ‘Greetje? Daar had ik niet aan gedacht. Die wil natuurlijk eerst al onze schulden afbetalen!’

Pier haalde zijn schouders op. ‘Ja, daarom had je toch aangemonsterd?’

Corneel zuchtte. Dat was ook zo. Als portretschilder in Amsterdam was geen droog brood te verdienen. Niemand wilde zijn schilderijen kopen, maar de huur moest wel betaald worden.

‘En we kunnen moeilijk al dat goud en zilver hier in de grond verstoppen en in de Nederlanden vertellen

dat onze missie mislukt is,' grapte Pier. 'Straks winnen die Spanjaarden de oorlog nog en ligt je goud hier.' Hij greep een van de volle manden zout en zette het zware ding op zijn schouder. 'Help nou maar met sjouwen. Deze manden nog en dan hebben we voorlopig genoeg.' Meteen draaide hij zich om en wankelde naar hun half op het land getrokken roeiboot.

Corneel keek hem peinzend na. 'Ja,' mompelde hij. 'Verstoppen, dát is een idee. Plek zat hier...!'

Noufragio

Wrakduiken

‘Waarom wilden we ook al weer met je vader mee?’ schreeuwde Lin boven de wind uit. Ze hield zich krampachtig vast aan de reling van de boot, die heftig op en neer deinde op de ruwe zee. ‘Het is koud, het is nat, ik ben kotsmisselijk van dat geschommel en we zien geen klap van dat wrak!’

Thom keek zijn buurmeisje grijnzend aan. Lin zag er potsierlijk uit, met een te grote gele vissersjas over haar winterjas, een knalpaarse gebreide muts op haar hoofd en haar sjaal bijna helemaal om haar gezicht gewikkeld.

‘Nou,’ schreeuwde hij terug. ‘Volgens mij zei jij vanmorgen nog dat we dit écht niet mochten missen. Duiken naar een eeuwenoud wrak van de West-Indische Compagnie, dat móésten we zien!’

‘Wist ik veel dat dat wrak twintig meter diep lag en dat het zou stormen op Texel,’ schreeuwde Lin. ‘Ik ga naar binnen, hoor!’

‘Zeg jij nou dat het stormt?’ Een man met iets te veel buik duwde haar aan de kant en begon voorzichtig, hand over hand, het touw binnen te halen waarlangs duikers hun vondsten naar het dek brachten. ‘Het waait vandaag hooguit vijftien, zestien knopen,

meisje. Windkracht vier, vijf. Niks aan het handje.’ Hij knikte tevreden naar de zee. ‘Als er schuim op die koppen staat en ze een paar meter hoog zijn, dán stormt het. Een beetje.’ Met een bulderende lach sloeg hij Lin op haar schouder. ‘Landrotten zijn jullie!’

Lin stak haar tong uit, waardoor de man nog harder lachte. ‘Ik plaag maar wat,’ riep hij. ‘Maar als jullie nu naar binnen gaan, missen jullie alle pret. Kijk!’

Nieuwsgierig keken Thom en Lin over de reling. In het water vlakbij de boot borrelden honderden lucht-bellen omhoog. Twee duikers verschenen aan het wateroppervlakte. Proestend deden ze hun bril en mondstuk af.

‘We hebben weer wat, Kees,’ riep de ene duiker, en op dat moment trok de man naast Thom en Lin een houten kist bedekt met mosselen uit het water.

‘Voorzichtig!’ waarschuwde de andere duiker. Hij had een piepklein snorretje. ‘Dat ding is helemaal verrot. Als je pech hebt, breekt hij als hij boven water komt.’

Hijgend trok Kees de kist aan boord. Liters water liepen door alle kieren naar buiten, alsof het een reuzenvergiet was, maar de kist hield het. Met een bons zette Kees hem op het dek.

‘We kregen hem niet open beneden,’ riep de duiker met de die via het duikersplatform op de boot klom. ‘Waarschijnlijk zit er weinig van waarde in, hoor. We vonden hem meters van het wrak af.’

Kees knikte en monsterde de kist. ‘Het is een scheepskist, denk ik.’ Hij wenkte Thom en Lin om dichterbij te komen. ‘Voor zo een hoeven we je vader niet naar boven te halen met zijn camera. Dit soort kisten kan hij beneden nog genoeg filmen, maar voor jullie is het wel interessant om te zien wat er na vier-

honderd jaar onder water nog in zo'n zeemanskist zit.'

Het was een eenvoudige kist, zag Thom. Planken bijeengehouden door twee verroeste metalen banden. Nergens een versiering te bekennen.

'Het is vast niet de kist van de kapitein,' zei hij.

Kees schudde zijn hoofd. 'Nee, dit is de scheepskist van een eenvoudig matroos. Die vinden we wel vaker buiten een wrak. Zij waren de armste mensen aan boord en sliepen benedendeks. Als er wat gebeurde en de romp scheurde open, dan dreven hun spullen als eerste weg.' Met een hamertje tikte hij tegen de klomp roest die ooit het slot moest zijn geweest.

Na een paar tikken brak de klomp af en kon het deksel omhoog.

'Wat hebben we hier,' mompelde Kees.

Thom en Lin zaten er op hun knieën bij en ook beide duikers kwamen er in hun zwarte pakken nieuwsgierig bij staan.

'Hij is vrijwel leeg,' zei Lin. 'Alleen wat kruiken!' Teleurgesteld staaarde ze naar de zeepokken op de bodem van de kist.

'Nee, hij is bewoond,' zei Thom. Hij lachte en wees naar een krab die over de bodem scharrelde en zich probeerde te verstoppen achter een donkerbruine kruik.

'Wat dacht jij dan?' zei Kees. 'Dat hij vol goudstukken zou zitten?' Hij grinnikte. 'Nee hoor, matrozen propten hun kist vol kleren en dingetjes van thuis. En dit schip lag voor Texel om uit te varen, dus waarschijnlijk zaten er bammetjes in, wat sterke drank en misschien een pijp tabak. En dat soort dingen rot weg in zout water.' Hij rommelde wat in de kist, bekeek de kruiken en wierp ze achteloos terug. 'De musea op

Texel staan er al vol mee. Geen cent waard, kan zo weer de zee in.'

'Dacht het niet,' zei de duiker met het snorretje. 'Komen we ze morgen weer tegen.' Hij keek Thom en Lin aan. 'Waarom nemen jullie niet zo'n kruik mee, als souvenir?'

'Mag dat?' vroeg Lin ademloos.

Kees knikte instemmend. 'Ja, waarom niet? Die kruiken hebben geen vierhonderd jaar onder water gelegen om op de vuilnisbelt te belanden. Geef ze thuis maar een mooi plaatsje!'

Verheugd graaiden Thom en Lin in de kist.

Eén kruik had geen bodem meer, maar de andere twee waren nog heel en zaten zelfs nog dicht.

'Ik denk dat hier nog wat in zit!' riep Lin, terwijl ze haar kruik voorzichtig schudde.

'Jenever waarschijnlijk,' zei Kees. 'Daar bleef zo'n matroos recht van staan. Van mij mag je het opdrinken.' Hij grinnikte. 'Maar of het nog lekker is na zoveel jaar... Ik heb liever een kop koffie!' Hij draaide zich om en liep met de twee duikers in zijn kielzog de kajuit in.

Isla do Palo Brasil

Een eiland vol verfhout

‘Het is een prachtig schip,’ zei de vader van Thom. ‘En nog bijna intact op een groot gat na in de romp. Een gelukje dat het door de stroming bloot is gelegd en *National Geographic* mag filmen hoe zo’n wrak wordt onderzocht.’ Hij scrolde door de film op zijn laptop. ‘Moet je zien hier, dit was het ruim. Hier lagen waarschijnlijk de goederen die naar de West moesten.’

Ze zaten in een vakantiehuisje in Oudeschild op Texel, waar Thoms vader twee weken verbleef. Hij mocht filmen hoe onderwaterarcheologen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een pas ontdekt wrak van een wic-schip onderzochten. Dat moest in een razend tempo, voor dat het weer door de stromingen van de Waddenzee onder meters zand zou verdwijnen. Dit weekend logeerden Thom en Lin bij hem, want zoiets wilden ze natuurlijk niet missen.

‘Hebben ze ook echt iets gevonden in dat ruim?’ vroeg Thom, terwijl hij over zijn vaders schouder naar de film op de laptop keek.

Zijn vader schudde het hoofd. ‘Hout, veel hout, maar de lading lijkt verdwenen. Opgelost in het zoute water of jaren terug al leeggeroofd. Maar misschien

hebben we maandag meer geluk. Dan proberen we de kapiteinshut te bereiken.'

Hij klapte zijn laptop dicht. 'En hoe vonden jullie het, meevaren op de boot?'

'Koud!' zei Lin rillend. Ze veegde haar net iets te lange zwarte pony uit haar ogen.

'Maar wel gaaf,' zei Thom. 'Alles wat boven kwam, mochten we bekijken. Gewoon als eerste!'

'En we mochten kruiken meenemen uit een scheepskist!'

'Echt? Laat zien!' Thoms vader wreef in zijn handen.

Thom haalde zijn rugzak tevoorschijn, trok er een plastic tas uit en haalde de knoop los die hij er op het schip al in had gelegd. Meteen had hij spijt; een indringende rottevislucht drong de kamer in.

'Oké,' zei Thoms vader. Hij kneep zijn neus dicht. 'Les één: wat uit zee komt altijd eerst afspoelen...' Hij wuifde Thom naar de keuken.

Lin kneep haar neus dicht. 'Doe je de mijne ook?' piepte ze. 'Dit is zó vies!'

Thom haalde zijn schouders op en legde beide kruiken in de wasbak. 'Die van Lin klotst nog,' zei hij. Hij schudde de kruik zachtjes.

Thoms vader stak zijn duim op. 'En die mochten jullie zomaar meenemen van die duikers?'

Lin knikte. 'Kees zei dat ze al heel veel van dit soort kruiken hadden gevonden. Niets waard en wat er in zit, is natuurlijk niet meer te drinken, maar voor ons is het wel een ding met een spannend verhaal.'

'Dat is zeker,' zei Thoms vader. 'Moet je je voorstellen. De matroos van wie die kist was, klapte hem waarschijnlijk aan het begin van de storm dicht, toen hij aan dek geroepen werd. En nu, vierhonderd jaar

later, hebben jullie zijn drinkkruiken in jullie handen. Onvoorstel...'

Op dat moment gleed de andere kruik uit de handen van Thom en kletterde in de wasbak.

'Oeps, de stop...' Verbaasd keek Thom van de vergane kurken dop in zijn handen naar de kruik in de wasbak. 'Hij liet ineens los, maar de kruik is nog heel.'

'Kun je mooi kijken wat er nog in zit,' zei Lin.

'Pap?' Thoms stem schoot de hoogte in. 'In mijn kruik zit geen jenever. Er zit een rol papier in. Kijk!'

'Een brief?' vroeg Lin opgewonden. In twee stappen stond ze naast hem. 'Flessenpost uit de zeventiende eeuw. Trek het eruit!'

Aarzelend keek Thom naar zijn vader, die ook naar het aanrecht kwam gelopen.

Die knikte. 'Als je wil weten wat het is, moet het eruit. Maar dat is werk voor een professional. Geef maar.' Hij nam de kruik van Thom over en bekeek de rol papier in de hals van de kruik aandachtig. 'Het ziet er nog verrassend goed uit. Normaal verbrokkelt papier. Als we het er heel uit krijgen, kunnen we misschien zelfs nog lezen wat er op geschreven staat. Pak eens gauw het pincet uit de verbandtrommel, Thom!'

De eerste pogingen leverden alleen maar snippers papier op, maar net toen Thom wilde roepen dat zijn vader die kruik dan maar kapot moest smijten, lukte het hem met het pincet de rol uit de hals te trekken.

Thoms vader liep naar de tafel en rolde de rol voorzichtig open. Bij de randen was het papier flink beschadigd en brokkelig, maar verder naar het midden kwamen duidelijke lijnen en zelfs letters tevoorschijn.

'Asjemenou....,' mompelde hij. 'Het is een kaart.'

‘Nee,’ schreeuwde Thom. ‘Het is een schátkaart. Moet je zien!’ Met zijn vinger tikte hij op wat onmiskenbaar een kruisje was.

Op de kaart stond een eiland getekend. Het was boemerangvormig en degene die de kaart had gemaakt, was een knap tekenaar. In het noordwesten waren bergjes getekend en een piepklein dorpje. In het midden graasden dieren, die op het eerste gezicht leken op geiten, en in het zuidwesten lagen verschillende meren, waar vogels in scharrelden met lange nekken. In de zee rondom het eiland zwommen schildpadden en een groot zeilschip koerste af op het eiland ter hoogte van het kruisje waar Thom maar op bleef tikken.

Lin had intussen een loep uit een van de tassen van de vader van Thom gehaald. Aandachtig bestudeerde zij de figuren op de kaart.

‘Die vogels, dat lijken wel flamingo’s!’ zei ze verbaasd. ‘En dit zijn geiten, denk ik. Maar waar zou het zijn?’ Vragend keek ze Thoms vader aan.

‘Eh, wat denk je van... *Isla do Palo Brasil*,’ zei Thom en wees op de grote, sierlijke letters in het midden van het eiland. ‘*Brasil*, Brazilië?’

‘Maar Brazilië is geen eiland,’ zei Lin, en trok haar tablet naar zich toe. Razendsnel typte ze *Isla do Palo Brasil* in. ‘Hier!,’ zei ze triomfantelijk. ‘*Isla do Palo Brasil*. Het betekent... *Island of Brazilwood*?’ Ze scrolde nadenkend door de pagina. ‘*Brazilwood*. Brazielhout?’

Met opgetrokken wenkbrauwen keek ze Thom en zijn vader aan. ‘Eiland met Braziliaans hout?’

‘Heel goed!’ zei Thoms vader. Hij had zijn armen over elkaar geslagen en keek waarderend naar Lin. ‘Verfhout noemden ze dat in de Nederlanden. Gevangenen maakten er in de rasphuizen verfpoeder van. Veel van dat hout kwam uit Brazilië, maar als klopt